

מגדר השכלה ותעסוקה: מבט לעבר קבוצות מיעוט בישראל – סילבוס תשפ"ד

2023-2024

מרצת הקורס: סראב אבו רביעה – קוידר

מס' הקורס: 129.2.0522

הקורס מציע מבט לעבר שלוש קהילות שונות בישראל: החברה הערבית, החברה החרדית והחברה האתיופית, תוך מיקוד באתגרי ההשכלה הגבוהה, התעסוקה ויחסי המגדר. נלמד מהם מבני/יחסי הכוח עימן מתמודדות קבוצות אלו, כגון החסמים המבניים, הפטריארכליים והסוציו כלכליים, אל מול אופני ההתמודדות והסוכנות (אג'נסי) שהן מפעילות, תוך התייחסות לתאוריות סוציולוגיות ופמיניסטיות ביקורתיות.

הקורס ילווה בחומרי קריאה, דיונים והרצאות אורחים.ות.

הקורס מהווה הזדמנות להכרת השונה החיה בקרבנו ולפיתוח תודעה ביקורתית כלפי "אחרות" (otherness)

דרישות הקורס:

נוכחות מלאה והשתתפות בשיעורים : 5%

הגשת 5 רפרטים: 10%

פרזנטציה: 20%

עבודה סופית: 65%

חלוקה לנושאים וסוגיות:

הקדמה: נשים בראי התיאוריה הפוסטקולוניאלית

צ'נדרה טלפדה מוהנטי, תחת עיניים מערביות: הגות פמיניסטית ושיחים קולוניאליים. 1988. תרגום רוני בראייר גארב. בתוך: ללמוד פמיניזם: מקראה: מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית. עורכות: דלית באום ואחרות. עמ' 415-443. האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המגדר: הקיבוץ המאוחד. גיאטרי ספיבאק. 2004. כלום יכולים המוכפפים לדבר? בתוך: קולוניאליות והמצב הפוסטקולוניאלי. עורך: יהודה שנהב. עמ' 135-189. מכון ון ליר: הקיבוץ המאוחד.

תפיסת האישה בשיח הלאומי והמשפחתי

Yuval-Davis, Nira. 1997. Women, citizenship, and difference. *Feminist Review*, 57: 4-27.

Yuval-Davis, Nira. 1997. *Gender & Nation* (introduction). London. Sage

לקריאה נוספת-רשות:

סיגל גולדין ואדריאנה קמפ. 2008. זרות ופוריות: הביופוליטיקה של הגירת עבודה, גוף ומגדר. בתוך *גזענות בישראל*. עורכים: יהודה שנהב ויוסי יונה. עמ' 258-287. מכון ון ליר, הקיבוץ המאוחד.

מיקוח עם פטריארכליות

.Kandiyoti, Deniz. 1988. Bargaining with patriarchy. *Gender and Society*, 2: 274-290

סראב אבורביעה-קוידר ונעמי וינר לוי. 2010. המרחב הפלסטיני, הישראלי והעצמי: מבט מחודש על זירות התמודדות של נשים פלסטיניות בישראל. המשפט: 375-395.

קישוריות

Suad, Joseph. 1993. Connectivity and Patriarchy among Urban Working-Class Arab Families in Lebanon. *Ethos*, 21 (4):452-484

החינוך ההומניסטי - ליברלי: השכלה כנאורות וקדמה

נמרוד אלוני. עלייתו ונפילתו של החינוך ההומניסטי: מהקלסי לפוסטמודרני. בתוך: חינוך בעידן השיח הפוסטמודרניסטי. עורך: אילן גור זאב. מאגנס: האוניברסיטה העברית בירושלים.

רשות:

Horkheimer. M. & T. Adorno. 1969. *Dialect of Enlightenment*, UK: Lowe & Broydone.

השכלה גבוהה ונשים ראשונות באירופה ובמצריים: המשותף והשונה?

Amin, Qasem. 1992. *The liberation of women: A document in the history of Egyptian feminism*. Cairo: American University Press.

Jordan, E. (1991). Making good wives and mothers? Transformation of middle-class girls education in nineteenth century Britain. *History of Education Quarterly*, 31, 439-462.

רשות:

Simmons, A. (1976). Education and ideology in nineteenth Century America: The response of educational institutions to the changing role of women. In. B. Carroll (Ed.), *Liberating women's history: Theoretical and critical essays*. Urbana 111: University of Illinois press.

הקנס האתני, המגדרי והדתי בשוק העבודה

Modood, Tareq. et, al., 1997. *Ethnic minorities in Britain Diversity and disadvantage*. London: Policy Studies Institute.

אבורביעה-קוידר, סראב. 2017. זהות מעמדית בהתהוות: פרופסיונליות פלסטיניות בנגב. מאגנס: האוניברסיטה העברית בירושלים. (פרק רביעי, "בין קנסות ודפוסי התנגדות", עמ' 92-49).

או

Abu-Rabia-Queder, Sarab. 2017. The paradox of professional marginality among Arab-Bedouin women. *Sociology* 51 (5): 1084-1100. <https://doi.org/10.1177%2F0038038516641621>

אתגרי הנשים בחברה הערבית:

אבורביעה-קוידר, סראב. 2008. מודרות ואהובות: סיפורי חייהן של נשים בדואיות משכילות. מאגנס: האוניברסיטה העברית בירושלים.

אבתיסאם ברכאת. 2018. אסטרטגיות של מאבק מגדרי של נשים דרוזיות בישראל. נשים ומגדר במרחבים
מזרח תיכוניים: כתב עת לחקר המזרח התיכון והאסלאם: פרדס הוצאה לאור, תל אביב. עמ' 175-197

אבתיסאם ברכאת. 2018. נשים בחברות פטריארכליות נאבקות להשיג השכלה: המקרה של נשים דרוזיות
בישראל. מגמות נג' (2): 83-106

עמליה סער והואזן יונס. 2021. גיוון: נשות קריירה פלסטיניות אזרחיות ישראל. ישראלים: מכון בן-גוריון
: שדה בוקר.

האלד עראר וקוסאי האג' יחיא (עורכים). 2007. האקדמאים וההשכלה הגבוהה בקרב הערבים בישראל:
סוגיות ודילמות. הוצאת רמות: תל אביב.

רשות:

אבו עסבה האלד. 2018. נשים ערביות אקדמאיות לא מועסקות בישראל. מכון מסאר: מכון מחקר תכנון
וייעוץ חברתי.

ניצה קסיר סאמי מיעארי גלי ליס-גינסבורג. 2019. עמדות תרבותיות, רמת דתיות, ידע מודרני ותעסוקת נשים
ערביות. משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים.

אתגרי החברה החרדית באקדמיה ובתעסוקה

אסנת רובין ונורית נוביס-דויטש. 2017. נשים חרדיות באקדמיה: מסורת, מודרנה וחששות מווסתים.
מגמות נב' (2): 109-140.

מלאכי קרנצ'ר. 2022. פרדוקס החרדיות והמודרניות בשיח המחקרי על הקהילה החרדית. קריאות
ישראליות 132-158.

חיים זיכרמן ולי כהנר. 2012. חרדיות מודרנית: מעמד ביניים חרדי בישראל. המכון הישראלי לדמוקרטיה:
ירושלים.

רשות:

ג'רי אלמו-קפיטל. 2020. נתונים על השכלה גבוהה והכשרה מקצועית של נשים חרדיות. הכנסת – מרכז
המחקר והמידע: 2-30.

אתגרי החברה האתיופית (יוצאי אתיופיה)

ברכי בן סימון, דגנית לוי, פאולה כאהן-סטרבצ'ינסקי. 2009. הגורם האנושי: תפיסת סטודנטים יוצאי
אתיופיה את הגורמים המסייעים להצלחה באקדמיה. הגירה כרך א': 1-26.

הדס פוקס ותמר פרידמן ווילסון. 2017. מגמות בהשכלה ובשכר בקרב ישראלים ממוצא אתיופי: מבט
מגדרי. מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל: ירושלים.

Abu-Rabia-Queder, Sarab. 2019. The paradox of diversity in the Israeli academia:
reproducing white Jewishness and national supremacy. *Race, Ethnicity and
Education*. <https://doi.org/10.1080/13613324.2019.1694502>

Einat, Lachover. 2021. Ethiopian Israeli women working in mainstream journalism:
Linking Ethiopian, black and Israeli identities through news-making. *Journalism*.
<https://doi.org/10.1177%2F14648849211018599>